

Kemijärven lukio mukana valtakunnallisessa lukion opinto-ohjauksen kehittämishankkeessa

ANITA PIRTTIJÄRVI

Syksyllä 2010 Opetus- ja kulttuuriministeriö valitsi 56 hankehakemuksen lähettäneestä lukiosta 12 Lukion opinto-ohjauksen pilottihankkeeseen. Kehittämispilottien avulla pyritään luomaan pysyviä toimintarakenteita lukioihin ja lukioiden, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen sekä alueen työvoimaviranomaisten ja työelämän välille. Hanke liittyy opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän maaliskuussa 2010 tekemiin ehdotuksiin nopeuttaa nuorten siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluopintoihin.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan (OPH 2003) opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koulutussenaikainen jatkumo, jonka aikana opinto-ohjaus tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja ammatillista suuntautumista. Valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelijoiden tulee saada henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta.

Hankkeen päätavoite on kehittää opinto-ohjausta opiskelijälähtöiseen suuntaan. Tämä tarkoittaa opiskelijakohtaisen jatko-opintosuunnitelman laatimista osana henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Hankkeessa korostetaan myös koko koulun osallisuutta

opinto-ohjaukseen sekä yhteistyön kehittämistä yliopistojen, korkeakoulujen, työvoimaviranomaisten ja alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Kemijärven pilotti

Toimin Kemijärven lukion opinto-ohjaajana ja olen pilottihankkeemme koordinaattori. Pilotin aikana pyritään aktivoimaan nuoria ottamaan vastuuta omista valinnoistaan ja kehittämään päätöksentekotaitoja jo lukio-opintojen alku ja keskivaiheilla – ei pelkästään abivuotena.

Yksi keskeinen Kemijärven lukion tavoite on löytää jatko-opintopaikkoja ja työpaikkoja tai ammatteja joihin lukiolainen voisi opintojensa aikana tutustua henkilökohtaisten tarpeidensa mukaan. Tämä tutustuminen suoritetaan ns. Työelämään tutustumisjaksoina (TET), jolloin opiskelija saa rauhassa tutustua oppilaitokseen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin tai vastaavasti työpaikoilla tutustumiskohteet olisivat nimenomaan työtehtävät, joissa vaaditaan ammattikorkeakoulu- tai yliopisto-opintoja. Hankkeen myötä voimme tarjota Kemijärvellä lukiota käyvälle samat mahdollisuudet kuin niille lukiolaisille, jotka asuvat yliopisto- tai ammattikorkeakoulukaupungeissa. Kemijärveltä ja koko Itä-Lapin alueelta löytyy runsaasti työpaikkoja, joissa työtekijöiltä vaaditaan korkeakoulututkintoa. TET:llä tavoitellaan onnistuneita ratkaisuja, opiskelun ja työtehtävien realisoitumista ennen lopullisia valintoja. Harjoittelu tai tutustuminen tulisi tehdä hyvissä ajoin lähinnä lukion toisella luokalla. Tällöin opiskelija voisi vielä vaikuttaa omiin kurssivalintoihinsa siten, että ne parantaisivat jatko-opintoihin pääsyä. Tällä hetkellä koulutuspaikkoihin tutustuminen toteutetaan kolmannella vuositasolla ns. abipäivänä, jolloin abiturientit vierailevat Rovaniemellä Lapin yliopistolla ja Rovaniemen ammattikorkeakoululla ja infotilaisuuksina sekä opiskelijavierailuina. TET harjoitte-

lua työpaikoilla ei ole tällä hetkellä tarjolla lukio-opintojen aikana. Hankkeen myötä TET:in toteutukseen tarjotaan lukiossa tulevana lukuvuonna yhden pakollisen opinto-ohjauskurssin lisäksi kaksi erillistä kurssia (1/2 kurssi x 2), joissa toinen on koulutuspainotteinen ja toinen vastaavasti työelämäpainotteinen. Näiden pilottikurssien avulla pyritään rakentamaan toimiva TET kokonaisuus, joka houkuttelee myös lukio-opintoja aloittelevia opiskelijoita valitsemaan valinnaisia ohjauksen kursseja.

Ohjauksen tehtävänä on auttaa ja kannustaa opiskelijaa löytämään omia vahvuuksiaan. Hankkeen aikana lisätään henkilökohtaista ohjausta kartoittamalla ohjaustarvetta. Opinto-ohjaajan kuin ryhmänohjaajan kanssa käydyistä keskusteluista rakennetaan dokumentoitu Portfolio-tyyppinen kokonaisuus. Tarjoituksena on saada opiskelijalle kokonaiskuva itsestään ja hänen opinto- ja urapolustaan. Haaveet eivät toteudu aina ensimmäisellä yrittämällä vaan ratkaisu voi löytyä useiden eri vaihtoehtojen kautta. Nuoria tulisi muistuttaa, että aina ei toteudu se yksi suunnitelma syystä tai toisesta, mutta jos on suunnitelma A, suunnitelma B ja vielä suunnitelma C niin todennäköisesti näistä ainakin yksi toteutuu, kun sitä kohti edetään askel kerrallaan. Ohjauksen on siis tarjottava vaihtoehtoja ja kääntää pettymykset nuoren voimavaraksi.

Valtakunnallisena tavoitteena pilottihankkeiden aikana on kehittää sähköinen opintopolku opiskelijahallinnon tietokantaohjelmaan, joka mahdollistaa reaaliaikaisen seurannan opinnoista ja jatko-opintosuunnitelmista. Koulutukseen siirtymistä ja tutkinnon suorittamista pohtineen opetusministeriön työryhmä korostaa tavoitteellisen opinto-ohjauksen tärkeyttä: kaikilla lukiolaisilla tulee olla jatko-opintosuunnitelma ja mahdollisuus suunnitelman tarkentamiseen myös myöhemmin yhdessä opinto-ohjauksen ja uraohjauksen asiantuntijoiden kanssa.

Hankkeen ohjausryhmässä on mukana työvoimaviranomaisten edustaja. Yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa tarkoittaa ammatti- ja uravalintaohjauspalvelujen käytön lisäämistä jo lukio-opintojen aikana. Järjestämme abiturienteille opintojen loppuvaiheessa myös yhteisiä infotilaisuuksia, joissa heitä perehdytetään työ- ja koulutushaun ehtoihin.

Kemijärven opinto-ohjauksen kehittämishankkeessa nuorten osallisuus on huomioitu ottamalla heidät mukaan ohjausryhmään. Lukiolaisten liitto on ollut valtakunnan tasolla erittäin kiinnostunut lukioiden piloteista ja haluaa olla kehitystyössä mukana. Ohjausryhmän opiskelijaedustajan tehtävänä onkin toimia lukiolaisten liiton ja opiskelijoiden äänitorvena hankkeessa.

Muita Kemijärven hankehakemuksessa mainittuja tavoitteita olivat mm.

- elinkeinoelämän työvoimatarpeista tiedottaminen lukio-opiskelijoille
- tiedekuntien ja ammattikorkeakoulujen alakohtaiset suositukset lukion ainevalintoihin ja ylioppilastutkinnon ainevalintoihin
- erityistä tukea tarvitsevien kartoittaminen ja tukimuotojen kehittäminen

Opinto-ohjauksen haasteet lukiossa

Lukiokoulutuksen kehittämisen toimenpideehdotuksia valmistelevan työryhmän muistiossa (2010) todetaan, että lukioon tuleva opiskelija-aines on muuttunut viime vuosina, josta johtuen opettajien ohjaustehtävät ja vastuu kasvavat.

Lukioon eivät enää tule vain ikäluokkansa parhaat, perusopetuksen päättötodistuksen keskiarvolla mitattuna. Opiskelija-aines on muuttunut entistä heterogeenisemmäksi, ammatillisiin opintoihin hakeutuu entistä suurempi määrä lahjakkaita oppilaita. Osa lukion aloittavista tulee sinne entistä hei-

kommilla pohjatiedoilla ja opiskelutaidoilla. Monien akateemisten alojen heikko työllisyystilanne ja pätkätyöt saavat nuoret harkitsemaan entistä tarkemmin, hakeutuuko pitkää opiskelua edellyttävälle opinpolulle. Lukiokoulutuksen haasteena onkin taata kaikille sinne hakeutuville oppimisen edellytykset. Mikäli opiskelijalla on yleiset edellytykset lukio-opintoihin, ei vamma tai siihen rinnastettava tekijä saa estää lukio-opintoihin hakeutumista ja opinnoissa etenemistä. Erityisen haasteen myös jatko-opintoja ajattelun muodostavat heikosti lukiopinnoissa menestyneet opiskelijat, koska heille myös uravalinta tuottaa ongelmia.

Lopuksi

Hanke kestää lukuvuodet 2010 -2011 – 2011 -2012. Valtakunnan tasolla hankkeen aikana pidetään säännöllisiä tapaamisia pilottilukioiden välillä ja toimivia käytänteitä jaetaan yhteiseen käyttöön. Hankkeet ovat kehittävän arvioinnin piirissä, jota hoitaa konsulttiryitys Net Effect Oy. Kehittävällä arvioinnilla tuetaan hankkeiden toteutusta ja hyvien käytänteiden leviämistä.

Lähteet

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/avustukset/Lukion_opinto-ohjauksen_kehittaminen.html

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/avustukset/lukion_opinto-ohjauksen_kehittaminen/paatos_lukio_opo.pdf

Koulutukseen siirtymistä ja tutkinnon suorittamista pohtineen työryhmän muistio 2010:11. Helsinki 2010.

Lukiokoulutuksen kehittämisen toimenpideehdotuksia valmistelevan työryhmän muistio 2010:14. Helsinki 2010.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy